

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมและหาแนวทางการพัฒนาทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ช่วงที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ปี 2548 รวมทั้งสิ้น 53,344 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในเขตอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 332 คน โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรของ Taro Yamane (สำเร็จ จันทรสุวรรณ และคณะ.2541: 38)

ช่วงที่ 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องทางการเมือง จำนวน 7 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ช่วงที่ 1 ศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

แบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ โดยแบ่งข้อคำถามเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้ง ว่าประชาชนสนใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองแค่ไหน เพียงใด ตามลำดับขั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งใน 10 ด้าน คือ 1. เป็นผู้สนใจทางการเมือง 2. ไปเลือกตั้ง 3. เป็นผู้เปิดประเด็นพูดคุยเรื่องการเมืองเลือกตั้ง 4. เชิญชวนให้ผู้อื่นไปเลือกผู้ที่ตนสนับสนุน 5. ร่วมประชาสัมพันธ์ 6. ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง 7. บริจาคเงิน/สิ่งของช่วยเหลือพรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง 8. ร่วมการประชุมทางการเมือง 9. ช่วยรณรงค์หาเสียง และ 10. สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

ช่วงที่ 2 เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

แบบบันทึกการสนทนากลุ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ช่วงที่ 1 ศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยจัดให้ผู้ช่วยเก็บแบบสอบถามจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในเขตอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ ครบถ้วน ของแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ ครบถ้วนจำนวนทั้งสิ้น 332 ชุด นำมาวิเคราะห์ผลทางสถิติต่อไป

ช่วงที่ 2 เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม โดยเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญ 7 คน เข้าร่วมสนทนากลุ่ม โดยใช้แบบบันทึกผลการสนทนากลุ่ม แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ พร้อมให้ข้อเสนอแนะ และนำผลจากการวิเคราะห์ที่ได้จากการวิจัยช่วงที่ 1 มาสร้างแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ตามลำดับขั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งใน 10 ด้าน คือ 1. เป็นผู้สนใจทางการเมือง 2. ไปเลือกตั้ง 3. เป็นผู้เปิดประเด็นพูดคุยเรื่องการเลือกตั้ง 4. เชิญชวนให้ผู้อื่นไปเลือกผู้ที่ตนสนับสนุน 5. ร่วมประชาสัมพันธ์ 6. ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง 7. บริจาคเงิน/สิ่งของช่วยเหลือพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง 8. ร่วมการประชุมทางการเมือง 9. ช่วยณรงค์หาเสียง และ 10. สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นปัญหาตามแบบบันทึกการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ 7 คน เพื่อให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สถิติที่ใช้

ใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยการแจกแจงความถี่ ในรูปของค่าร้อยละ

สรุปผล

จากผลการวิจัยทั้ง 2 ช่วง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นเพศชายร้อยละ 51.81 เป็นเพศหญิงร้อยละ 48.19 อายุระหว่าง 41-60 ปีมากที่สุดร้อยละ 45.48 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 4,000 บาทมากที่สุดร้อยละ 39.16 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุดร้อยละ 39.46 และมีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายมากที่สุดร้อยละ 43.97
2. ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้ง ประเด็นปัญหาที่มีเปอร์เซ็นต์ในอันดับสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ไม่บริจาคเงินให้พรรค/ผู้สมัคร/กลุ่มหรือองค์กรที่แสดงความคิดเห็นทางการเมือง ร้อยละ 99.10 2) ไม่ร่วมประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง ร้อยละ 77.41 3) ไม่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมืองในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง ร้อยละ 75.30
3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ดังนี้ 1) สร้างความรู้ความเข้าใจ 2) จัดให้มีกลุ่มประชาคมเพื่อประชาธิปไตย 3) การป้องกันการทุจริต 4) จัดกิจกรรมเพื่อมุ่งพัฒนาการเมือง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยช่วงที่ 1 เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

ประเด็นปัญหาด้านการบริจาค กลุ่มตัวอย่างไม่เคยบริจาคเงินให้พรรค/ ผู้สมัคร/กลุ่มหรือองค์กรที่แสดงความคิดเห็นทางการเมือง ร้อยละ 99.10

การบริจาคเงินหรือช่วยเหลือพรรคในการเลือกตั้ง ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีและมีความรู้ที่มั่นคงในการดำรงชีพสูง ไม่คิดว่าตนจะต้องเดือดร้อนหรือมีปัญหาในการดำรงชีพ จึงจะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริจาคได้ แต่เนื่องจากประชาชนยังขาดความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและทางการเมือง ประชาชนยังต้องใช้เวลาด้านใหญ่ในการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อการอยู่รอดในการทำมาหาเลี้ยงชีพ จึงมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในระดับนี้มีน้อย โดยเฉพาะในเรื่องการบริจาคเงินให้พรรค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณและ เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (2542) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชั้นกลาง พบว่า ประชาชนชั้นกลาง โดยเฉพาะนักธุรกิจใช้เวลาส่วนใหญ่ต่อสู้ดิ้นรนเพื่อการอยู่รอดของธุรกิจของตน จึงไม่มีเวลามากนักหรือไม่มีความสนใจมากพอที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถวิลวดี บุรีกุล (2543) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พบว่า ประชาชนไม่ให้ความสนใจและไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เนื่องจากไม่มีเวลามากที่สุด ร้อยละ 91.49 ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนต้องคำนึงถึงเรื่องของการทำมาหากิน การประกอบอาชีพเลี้ยงดูชีวิตตนเองและครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ จึงไม่สามารถที่จะบริจาคเงินให้พรรค/ ผู้สมัคร/กลุ่มหรือองค์กรที่แสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้

ประเด็นปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างไม่ร่วมประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง ร้อยละ 77.41

ปกติการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องที่ประชาชนมีบทบาทในการกระทำใดๆ เพื่อมีอิทธิพลต่อผลที่ออกมาทางการเมืองจะค่อยๆสะสมไต่ระดับไป จากความสนใจทางการเมืองไปสู่กิจกรรมทางการเมืองที่ต้องการความสนใจและแรงจูงใจมากขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งหากพูดถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว จะมีหลายประเด็น มิใช่เพียงแต่การลงคะแนนเสียงเท่านั้น แต่ปรากฏว่าประชาชนให้ความสนใจมากแต่เพียงการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเท่านั้น ในส่วนของกิจกรรมการมีส่วนร่วมอื่นๆกลับให้ความสนใจน้อย กล่าวคือ

ประชาชนไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 เป็นจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 90.96 ด้วยเหตุผล คือ เป็นหน้าที่พลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด ร้อยละ

49.53 รองลงมาคือ อยากรู้คนดีมาบริหารบ้านเมือง ร้อยละ 44.80 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรา นิโรจน์ (2548) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครสวรรค์เขต 1 พบว่า ประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์ ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 75.50 พฤติกรรมการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนส่วนหนึ่งมีความคิดเห็นว่า การเลือกตั้งเป็นภาระหน้าที่ของพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยและอยากรู้คนดีมาบริหารบ้านเมือง และสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรพงษ์ รุจนโชติ (2544) ได้วิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจของนิสิตในเรื่องการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัยบูรพา มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเมื่อมีการจัดการเลือกตั้งจะไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งเป็นประจำ แต่นิสิตกับไม่มีส่วนร่วมและไม่ได้ให้ความสำคัญในกิจกรรมอื่นๆ ส่วนใหญ่ต้องการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นสิทธิหมายถึงต้องการรักษาสิทธิเท่านั้น

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยจากหน่วยงานต่างๆ อาทิเช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน มักจัดให้มีการณรงค์เชิญชวนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มิใช่เกิดจากจิตสำนึกของประชาชนโดยบุคคลสมัครใจเอง ในขณะที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะอื่นๆ จะต้องมาจากจิตสำนึกและวิถีชีวิตที่มีความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในตัวของประชาชนเอง

ประเด็นปัญหาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง กลุ่มตัวอย่างไม่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมืองในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง ร้อยละ 75.30

ระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน ผู้ปกครองประเทศต่างพยายามที่จะเชื่อมโยงอำนาจทางการเมืองของตนเข้ากับกระบวนการเลือกตั้งเสมอ ทั้งนี้เพราะการเลือกตั้งสามารถสร้างความชอบธรรมให้การปกครองได้เป็นอย่างดี และปราศจากการโต้แย้งว่าจะให้ใครหรือกลุ่มใดเป็นผู้ปกครอง การเลือกตั้งยังเป็นกระบวนการกล่อมเกลางานการเมือง ที่สำคัญคือ การที่รัฐให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อที่จะให้ผู้ปกครอง ปกครองประเทศให้เป็นไปตามผลประโยชน์และความต้องการของประชาชนผู้ใช้อำนาจ และให้ความยินยอมในการที่รัฐบาลจะใช้อำนาจทางการเมืองกับผู้ที่อยู่ใต้ปกครอง

แต่ความสำคัญของการเลือกตั้งก็ไม่ได้เป็นเพียง กระบวนการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองหรือควบคุมให้ตัวแทนของประชาชนต้องขึ้นอยู่กับประชาชน การเลือกตั้งไม่ควรเป็นเพียงแค่การสร้าง ความชอบธรรมให้แก่การปกครองหรือผู้ปกครองเท่านั้น ถ้าหากการเลือกตั้งนั้นเป็นเพียงแค่การไปหย่อนบัตรลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยปราศจาก

จิตสำนึกทางการเมืองแล้ว การเลือกตั้งดังกล่าวจึงไม่ใช่ “การเลือกตั้ง” ที่สมบูรณ์ และไม่ใช่ว่า การเลือกตั้งที่มีความหมายทางการเมืองอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของอมรา นิโรจน์ (2548) ได้กล่าวว่า ประชาชนควรมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน นอกเหนือจากการไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้ว ยังควรจะต้องติดตามตรวจสอบการเลือกตั้งเพื่อความสุจริตและเที่ยงธรรม ต้องเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมืองอีกด้วย

โดยภาพรวม ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ประชาชนให้ความสนใจทางการเมืองโดยการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก แต่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะอื่นๆ กลับมีน้อย ซึ่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ผู้ที่มิสิทธิเลือกตั้งทุกคนต้องไปเลือกตั้ง ประกอบกับมีการปลุกกระดมจากทางราชการ ผู้สมัครฯ และพรรคฯ มีการขอร้องให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง บางครั้งอาจมีการใช้อิทธิพลบางอย่าง เช่น ผู้ที่เคยมีบุญคุณขอร้องให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หรือการให้ประโยชน์หรือสัญญาว่าจะให้ประโยชน์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง แต่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะอื่นๆ เป็นการมีส่วนร่วมโดยสมัครใจของประชาชนเอง

อย่างไรก็ดี คาดว่าการมีส่วนร่วมในลักษณะอื่นๆ จะมามากขึ้นในอนาคต เนื่องจากประชาชนเริ่มรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองมากกว่าที่เคยมีมาในอดีต จึงมีความต้องการมีส่วนร่วมมากขึ้น ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องควรเปิดช่องทางต่างๆ ให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองด้านต่างๆ มากขึ้น

ผลการวิจัยช่วงที่ 2 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ โดยนำประเด็นปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมาหาทางแก้ไข เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้วยเทคนิคสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ซึ่งคณะอภิปรายได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ สามารถสรุปได้ ดังนี้ 1) สร้างความรู้ความเข้าใจ 2) จัดให้มีกลุ่มประชาคมเพื่อประชาธิปไตย 3) การป้องกันการทุจริต และ 4) จัดกิจกรรมเพื่อมุ่งพัฒนาการเมือง

สร้างความรู้ความเข้าใจ

การเลือกตั้งมีความหมายในทางการเมืองที่สำคัญคือ การให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ได้อย่างอิสระ ประชาชนมีเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างสมบูรณ์ ในการ

พูด การเขียน การโฆษณา การสมาคม ซึ่งจะทำให้เกิดเมื่อประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองอย่างเพียงพอ

การให้ความรู้ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกทางการเมือง รวมทั้งการเผยแพร่ความรู้ทางการเมืองให้แก่ประชาชนทั่วไป ในอันที่จะปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบยั่งยืน รวมทั้งการศึกษาต่อเนื่องในเชิงลึกและในมิติต่างๆของการมีส่วนร่วมและความเป็นประชาธิปไตยเป็นสิ่งจำเป็น เพราะประชาชนที่ได้รับข่าวสาร เข้าใจ มีความรู้ จะทำให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมาก และนำมาสู่การมีข้อมูลที่สามารถใช้ประโยชน์ เพื่อการพัฒนาส่งเสริมประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของวีรพงษ์ รุจนโชติ (2544) ได้วิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจของนิสิตในเรื่องการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี ที่กล่าวว่า รัฐบาลควรจะต้องส่งเสริมและให้ความรู้ เข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย จนสามารถปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเมืองอย่างแท้จริง โดยการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นต้องมีการวางรากฐานทางการศึกษา เพื่อก่อให้เกิดกิจกรรมทางการเมืองมากยิ่งขึ้นในทุกๆพื้นที่ โดยในส่วนของมหาวิทยาลัยควรบรรจุหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเมืองในด้านต่างๆไว้ใน การเรียนการสอน จัดให้มีการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาการเมืองในทุกๆระดับ การเมืองคือเรื่องที่ต้องให้การศึกษาอย่างถาวรและต่อเนื่อง

ดังนั้น รัฐบาลควรที่จะส่งเสริมให้ประชาชนได้รับข่าวสารทางการเมือง สร้างองค์ความรู้ และจัดให้มีองค์กรที่รับผิดชอบทำหน้าที่ในการประสาน พร้อมทั้งกระตุ้นให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจกิจกรรมการเมือง

จัดให้มีกลุ่มประชาคมเพื่อประชาธิปไตย

กลุ่มประชาคมเพื่อประชาธิปไตย หมายถึงกลุ่มที่มีความสนใจ กระตือรือร้นในเรื่องของการเมือง ทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมต่างๆโดยใจสมัคร กลุ่มประชาคมเพื่อประชาธิปไตยจะต้องเป็นหัวหอกในการผลักดันให้การเมืองไทยมีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบและมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ การกระทำนั้นมุ่งประสงค์ที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะ การบริหารงานนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของพวกเขาเป็นสำคัญ เพื่อให้การเมืองไทยสามารถพัฒนาไปถึงจุดของการมีกลไกประชารัฐที่ดี (good governance)

ถ้าการเมืองไทยประจักษ์ชัดหรือรัฐธรรมนูญถึง สภาวะที่สมดุลกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (civil society) จุดอ่อนของการเมืองไทยในขณะนี้คือ การพัฒนาของภาคประชาสังคมที่ยังอยู่ในระดับต่ำมาก การวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมืองในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง ถึงแม้ว่าในปัจจุบันเราจะเห็นประชาชนบางกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือ การรวมกลุ่มประชาสังคม และการสร้างเครือข่ายประชาสังคมขึ้นมา แต่ก็เป็นการกระทำที่ยังมีขอบเขตที่จำกัดมาก โอกาสที่ภาคเอกชนหรือประชาชนจะเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือพัฒนา กลุ่มและเครือข่ายประชาสังคมนั้นยังมีน้อย ภาคเอกชนเองก็มีปัญหา ยังไม่สามารถสร้างความได้เปรียบเชิงแข่งขันที่ยั่งยืนขึ้นมาได้ ในขณะที่ภาครัฐยังมีปัญหาคอรัปชั่น เกิดการทุจริตประพุดติมิชอบอย่างกว้างขวาง และมีปัญหาเรื่องความมีประสิทธิภาพประสิทธิผล

ดังนั้น การแก้ไขปัญหาหรือแก้ไขจุดอ่อนที่สำคัญ จึงต้องสร้างกลุ่มประชาคมเพื่อประชาธิปไตย เป็นเครือข่ายการทำงานในองค์กรเอกชน สื่อสารมวลชน และประชาชนเข้ามา มีบทบาทมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อมุ่งพัฒนาทางการเมืองอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฟิรสิทธ์ คำณวนศิลป์ และคณะ ที่กล่าวว่า แนวทางการทำงานพัฒนา หรือกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนา (new development paradigm) จะมุ่งเน้นให้ทุกฝ่ายเข้ามาเรียนรู้ร่วมกันในการทำงาน ใช้ความพยายามร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาในภาพรวม และสอดคล้องกับแนวคิดของ เสาวนีย์ ศิริพจนานนท์ (2544) ที่กล่าวว่า หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรที่จะสร้างแนวทางการประสานที่จะมุ่งสร้างเครือข่ายในความร่วมมือเพื่อพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตยอันจะส่งผลให้เกิดภาวะการฉัดคัสตินใจที่ถูกต้อง มีเหตุผลที่ดีในการเลือกตั้ง

การป้องกันการทุจริต

การเลือกตั้งยังพบว่าการซื้อสิทธิขายเสียงในรูปแบบต่างๆกันอยู่บ้าง โดยเฉพาะการแจกเงินแจกของซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมายังปราศจากความบริสุทธิ์ยุติธรรม แม้จะมีคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้วก็ตาม โดยพบว่าการซื้อสิทธิขายเสียงร้อยละ 35.24 ด้วยวิธีการแจกเงินแจกของ ร้อยละ 82.91 รองลงมาคือจัดเลี้ยงสังสรรค์ ร้อยละ 11.11 แสดงให้เห็นว่าการซื้อสิทธิขายเสียงในรูปการแจกเงินแจกของ ยังได้รับความนิยมในหมู่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่สำหรับการจัดเลี้ยงสังสรรค์ในอดีตจะจัดเลี้ยงอย่างเอิกเกริกใหญ่โต แต่ในปัจจุบันผู้สมัครและประชาชนได้เกรงกลัวกฎหมายการเลือกตั้งในฉบับปัจจุบัน เพราะอาจถูกเพิกถอนสิทธิทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเสาวนีย์ ศิริพจนานนท์ (2544) ได้วิจัยเรื่อง การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดสุโขทัย พบว่า การ

เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีการแจกเงินแจกของ ร้อยละ 73.8 สะท้อนให้เห็นการเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยตรงของนายทุน นักธุรกิจในการเมืองซึ่งส่งผลกระทบต่อการศึกษา มีการใช้เงินซื้อสิทธิขายเสียง ข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญสำหรับประชาชนและคณะกรรมการการเลือกตั้งในการทำให้การเลือกตั้งมีความบริสุทธิ์ยุติธรรม

ในสถานการณ์การบริหารบ้านเมืองก่อนที่จะเกิดการรัฐประหาร มีการทุจริต ประพฤติกมิชอบเกิดขึ้นในบ้านเมืองอย่างมาก ประชาชนอาจไม่สู้มีศรัทธามากนักในกลไกทางการเมืองและการปกครองในระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (representative democracy) ที่ผ่านมา จะเห็นได้จากการที่ประชาชนพากันมอบดอกไม้ให้กับทหารที่ยึดอำนาจเมื่อครั้งเกิดการรัฐประหารโดย คปค. ในคืนวันที่ 19 กันยายน 2549 จนกระทั่งนำไปสู่การปฏิรูปการเมือง มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมา

หลังจากนี้ไป การเมืองไทยในระบบรัฐสภาจะดำเนินต่อไปตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ภายใต้กติกาการเลือกตั้งใหม่ ในสถานการณ์เช่นนี้ ประชาชนจะต้องแสดงบทบาทที่เด่นในการร่วมกันบริหารการเลือกตั้งภายใต้กติกาใหม่ ตั้งแต่การวางแผนไปจนกระทั่งถึงการควบคุม ติดตามผล ซึ่งในขณะนี้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวางทุกขั้นตอน สามารถออกเสียงประชามติเพื่อให้ความเห็นชอบ และใช้โอกาสนี้ในการกำหนดคกฏเกณฑ์ กติกาต่างๆ ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้ เป็นไปเพื่อประโยชน์โดยรวม เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เป็นที่ประจักษ์ชัดเจน ตามเจตนารมณ์ของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

การเลือกตั้งจะมีความสมบูรณ์และมีความหมายในทางการเมืองได้จะต้องอาศัยเงื่อนไขทางสังคม การเมือง รวมทั้งปัจจัยอื่นๆ ประกอบอีกมากมาย เช่น คนในสังคมถือหลักนิติธรรม การแสดงเจตนารมณ์ในการเลือกตั้งจะต้องเป็นไปอย่างอิสระ ปราศจากการบีบบังคับข่มขู่ด้วยประการใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้อามิสสินจ้างหรือการใช้อิทธิพลบังคับ รวมทั้งข้าราชการต้องมีความเป็นกลางทางการเมืองอย่างแท้จริง ขณะเดียวกันพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ต้องมีบทบาทที่ถูกต้องว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนไปทำหน้าที่ในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การออกกฎหมาย การควบคุม ตรวจสอบ ติดตามการบริหารงานของฝ่ายบริหาร ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีพของประชาชนทั่วประเทศ

การเลือกตั้งต้องมีความยุติธรรม มีความบริสุทธิ์ ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ปราศจากความครอบงำและปราศจากการใช้อิทธิพลทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และสถานภาพทางสังคม เพื่อให้ได้มาซึ่งคะแนนสนับสนุน กกค. ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่หรือกรรมการการเลือกตั้ง ให้การเลือกตั้งมีประสิทธิภาพ เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ประชาชนทุกคนจะต้อง

สนใจ ติดตาม ทวงถาม ตรวจสอบ สร้างสรรค์และปฏิบัติหน้าที่รวมทั้งใช้สิทธิและเสรีภาพของตนให้เต็มที่ จุดหมายในการปฏิรูปการเมืองให้สุจริต มีเสรีภาพ และมีประสิทธิภาพก็จะเป็นจริงได้ อำนาจอธิปไตยที่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริงก็จะเกิดขึ้นในประเทศไทยของเรา

จัดกิจกรรมเพื่อมุ่งพัฒนาการเมือง

ประชาชนควรมีสติเลือกวิถีการมีส่วนร่วมของตนเอง ไม่ว่าจะมีส่วนภาพเศรษฐกิจสังคมอย่างไร การส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มต่างๆ ได้แก่ การออกเสียงตามสาย การให้ความรู้ข่าวสาร กิจกรรมเหล่านี้ส่งผลให้เกิดความตื่นตัวทางการเมือง จะช่วยให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องใกล้เคียงกับงานวิจัยของเสาวนีย์ ศิริพจนานนท์ (2544) ได้วิจัยเรื่อง การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า แนวทางเลือกในการพัฒนาทางการเมืองอย่างหนึ่งคือ การให้แกนนำในชุมชนจัดกิจกรรม โครงการ ที่ให้บริการความรู้ เผยแพร่ข่าวสารทางการเมือง มีการซักถามและตอบปัญหาทางการเมือง อาจทำโดยการออกเสียงตามสายของหมู่บ้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรา นิโรจน์ (2548) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครสวรรค์เขต 1 พบว่า ชุมชนหรือหมู่บ้านส่วนใหญ่จะมีการจัดกิจกรรมเพื่อมุ่งพัฒนาการเมือง ได้แก่ การออกเสียงตามสายให้ความรู้ข่าวสาร การรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง การให้ความร่วมมือกับองค์กรเอกชน สื่อสารมวลชน และประชาชน ร่วมมือกับ กกต. ควบคุมตรวจสอบนักการเมืองและพรรคการเมือง กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นพัฒนาระบบประชาธิปไตยในอีกระดับหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ ได้สะท้อนให้เห็นถึงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในส่วนของการเลือกตั้ง นับได้ว่าเป็นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตย ดังนั้น เพื่อให้เกิดการบรรลุในเจตนารมณ์ของวิธีการให้ประชาชนเข้ามามีบทบาท ในการกระบวนการเลือกตั้ง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยตนเองจากการได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆที่ได้รับจากสื่อมวลชน จากหน่วยงานของรัฐบาล แต่ยังมีบางส่วนที่มีพฤติกรรมเลือกผู้สมัครที่มีพฤติกรรมการซื้อเสียง จึงทำให้การซื้อเสียง

ยังมีอยู่ ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบจำเป็นต้องมุ่งเน้นการดำเนินงานด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ควรจะสร้างแนวทางประสานที่จะมุ่งสร้างเครือข่ายในความร่วมมือเพื่อพัฒนาภาวะการตัดสินใจที่ถูกต้องมีเหตุผลที่ดีในการเลือกตั้ง โดยเปิดโอกาสให้ตัวแทนประชาชนในกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มอาสาสมัครจากท้องถิ่น กลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มผู้สนใจประชาธิปไตย มีส่วนร่วมทางการเมืองในการทำหน้าที่เชื่อมกิจกรรมกับองค์กรของรัฐบาลหรือองค์กรเอกชนที่มีอยู่แล้ว

3. ทางการควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ซึ่งอาจทำได้โดยการสร้างความเชื่อมั่นในการสร้างความสำนึกในทางการเมือง (sense of civic competence) หรือสร้างความรู้สึกให้มีสมรรถนะทางการเมือง (sense of civic, of efficiency) ของตนเอง โดยอาศัยขบวนการกล่อมเกลางานทางการเมือง (political socialization) ในการศึกษาทางการเมือง เริ่มจากหน่วยที่เล็กที่สุดคือ ครอบครัว สถาบันทางการเมือง ฯลฯ ซึ่งกระบวนการนี้จะมีผู้ให้การเรียนรู้ (agent หรือ socializer) ในขั้นตอนต่างๆ โดยมีเป้าหมายขั้นสุดท้ายคือให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง และเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาของระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง อันจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือมีพฤติกรรมซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมือง

4. ทางด้านประชาชนควรมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของประเทศอย่างแท้จริง เหตุผลที่ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมากในการที่นักการเมืองจะได้รับเลือกตั้งนั้น ส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากประชาชนเห็นแก่อามิสสินจ้างในการเลือกตั้ง นักการเมืองที่เข้าสู่ระบบการเมืองในทางที่ผิดก็จะเกิดมีขึ้นอยู่ตลอดเวลา ประชาชนจึงต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีให้กับตนเอง จะต้องมึมมองที่กว้างในการที่จะตัดสินใจเลือกนักการเมือง โดยมองว่าระบบการเมืองนั้นสำคัญต่อชีวิตตนเอง ครอบครัว และชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

5. สถาบันทางวิชาการควรมีบทบาทโดดเด่น ในการจัดทำโพลสำรวจความคิดเห็นประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแง่มุมต่างๆ และสถาบันวิชาการควรทำหน้าที่บริการสังคมในแง่วิชาการไม่ว่าจะเป็นสถาบันระดับปริญญาตรี ปริญญาโท หรือปริญญาเอก การเสนอนโยบายของพรรคการเมืองควรมีนักวิชาการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ เปรียบเทียบความแตกต่างในนโยบายของแต่ละพรรค หรือติดตามพฤติกรรมของนักการเมืองในอดีตและปัจจุบันแล้วเสนอต่อสาธารณะให้ได้รับรู้เพื่อประกอบการตัดสินใจก่อนลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะในประเด็นปัญหาการแก๊งกูดเศรษฐกิจ แก๊งกูดสังคม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยในครั้งนี้ เป็นเพียงมุมมองหนึ่งในทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองไทย ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยของไทยให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน จึงควรทำการวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งที่เป็นการเลือกตั้งระดับประเทศ และการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น
3. ควรมีการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับมุมมองการเลือกตั้งในทัศนะของประชาชน กับมุมมองการเลือกตั้งในทัศนะของรัฐหรือนักการเมือง